

03 Verslag

Strategisch beraad 18 juni 2020

Aan	Leden strategisch beraad	
Voorzitter	S. Adriaansen	
Aanwezig	P. Depla (online), B. Adank, C. Lok, F. Petter, T. Theunis, M. Willemsen, E. Kiers, M. Riksen	
Afwezig	R. van der Helm, M. van Oosten	
Datum	18 juni 2020	
Contactpersoon	E. Kiers	Ons kenmerk: 2020-132_NT_VerslagSB_DEF

1. Opening en vaststelling agenda

S. Adriaansen zit de fysieke vergadering voor. P. Depla is virtueel aanwezig. M. van Oosten en R. van der Helm hebben zich afgemeld vanwege spoedeisende andere overleggen.

2. Ingekomen en uitgaande stukken, mededelingen

Ingekomen stukken

- 2.1. Brief Provincie Noord-Brabant: Jaarverslag IBT 2019
Besluit: het strategisch beraad neemt hier kennis van.
- 2.2. Brief Provincie Noord-Brabant: informatieblad 2020 en factsheet IBT
Besluit: het strategisch beraad neemt hier kennis van.
- 2.3. Brief Provincie Noord-Brabant: Inzendtermijn toezicht IBT
Besluit: het strategisch beraad neemt hier kennis van.
- 2.4. Jaarverslag REWIN
Besluit: het strategisch beraad neemt hier kennis van.

Uitgaande stukken

- 2.5. Felicitatiebrief GS
Besluit: het strategisch beraad neemt hier kennis van.

Mededelingen

- 2.6. Onderzoek ABG-gemeenten.
Besluit: het strategisch beraad neemt kennis van de informatie.

3. Verslag strategisch beraad 8 april 2020

Het strategisch beraad stelt het verslag vast.

Op de actielijst blijft staan: uitnodigen professor Stam voor een bijeenkomst over entrepreneurial ecosysteemontwikkeling (in samenspraak met Economic Board), de Managementbijeenkomst Actieprogramma in het najaar en kennismaking GS. Op de Ontwikkeldag van 1 juli is een aantal GS-leden aanwezig. In het najaar vindt een ontmoeting tussen het college van GS (incl. nieuwe Commissaris van de Koning) en het strategisch beraad plaats.

4. Economische samenwerking

- 4.1. Verslag vergadering Economic Board West-Brabant d.d. 12 mei
- 4.2. Agenda vergadering Economic Board West-Brabant d.d. 18 juni

In de vergadering van de Economic Board op 12 mei is geïnventariseerd tegen welke problemen de drie geledingen (overheid, ondernemers, onderwijs) aanlopen in coronatijd. Met name het gebrek aan stageplaatsen en het verkrijgen van financiering door het bedrijfsleven kwamen daarbij naar voren. In de boardvergadering van 18 juni komen de effecten op de speerpuntsectoren aan bod. De voorzitters van de stuurgroepen nemen hiervoor deel. Enerzijds gaat het om de effecten van de huidige en komende laagconjunctuur, daarnaast vindt voor de langere termijn een trendverkenning plaats. Het is belangrijk om de uitkomsten te vertalen naar de programma's van RWB. In de commissies van advies is de corona-impact uiteraard al onderwerp van gesprek. De suggestie wordt gedaan de diverse lokale impactanalyses op te vragen. Het is nuttig om de Economic Board te voeden met deze, meer tactisch/operationele, informatie.

Wat de trendverkenning betreft, daarvoor ligt een plan van aanpak voor bij de Board. Afsproken wordt de relevante vergaderstukken van de Economic Board bij te voegen bij het verslag. ./.

Besluit: het strategisch beraad neemt kennis van de informatie. B. Adank neemt de rol van linking pin tussen de diverse inventarisaties en analyses op zich.

5. Voorbereiden samenwerkingsagenda Regio-Provincie

De bedoeling is tijdens de Ontwikkelstag in juli de onderwerpen te benoemen waaronder RWB en provincie Noord-Brabant de komende 2,5 jaar (de resterende GS-termijn) gezamenlijk hun schouders willen zetten om concrete resultaten te bereiken. Vanuit een stevig zelfbewustzijn gaan we dit traject in. Uitgangspunt is onze eigen agenda en we kijken waar het collegeakkoord aanknopingspunten bevat. De inzet van RWB is tijdens de regiodag op 3 juni in een gezamenlijk overleg van de vier adviescommissies besproken. Na 1 juli worden concrete uitvoeringsafspraken voorbereid, waar dan tijdens de regiodag op 18 december een klap op gegeven kan worden. Uiteraard is het ook gewenst dat de West-Brabantse speerpuntsectoren goed in beeld zijn en blijven bij de provincie. Ge-deputeerde Van Gruijthuijsen is bezig een nieuwe economische visie op te stellen. Op 3 september komt hij naar West-Brabant voor o.a. een gesprek met de Economic Board. De diverse transities die in het bestuursakkoord worden benoemd, zoals verduurzaming, bieden goede aanknopingspunten voor de West-Brabantse speerpuntsectoren.

Besluit: het strategisch beraad complimenteert de commissies van advies met het gedane werk en wacht met belangstelling de uitkomsten van de Ontwikkelstag af.

6. Commissies van advies/stuurgroepen REWIN

6.1. Overzicht actualiteiten

Besluit: het strategisch beraad neemt hier kennis van. Het overzicht wordt aan de leden van het algemeen bestuur gestuurd met het verzoek het te agenderen voor een collegevergadering.

6.2. Economische zaken

6.2.1. Agenda commissie van advies van 3 juni

Besluit: het strategisch beraad neemt hier kennis van.

6.2.2. Voorstel Leisure Ontwikkel Fonds (inhoudelijk)

Dit is een revolverend fonds in de zin dat hetA geld van afgeloste leningen weer ingezet wordt voor nieuwe projecten. 2020 is het laatste van de vier inlegjaren.

Het strategisch beraad neemt het positief advies van de commissie van advies Economie

over wat betreft de verlenging van de deelname aan het LOF Brabant tot en met 2020, de evaluatie en verlaging van het drempelbedrag.

6.2.3. Agenda gecombineerde commissies van advies Economie en Ruimte

Besluit: het strategisch beraad neemt hier kennis van.

6.2.4. Arbeidsmarkt

M. Willemsen vertelt dat de provincie Noord-Brabant vandaag € 500.000 heeft toegelend aan RWB voor bestrijding van de negatieve corona-effecten op de arbeidsmarkt. Dit loopt vooruit op een beschikking voor een nieuw uitvoeringsprogramma arbeidsmarkt. Het idee is om vanuit de € 5 ton (coronafonds) subsidies te verstrekken aan projecten in onze regio die bijdragen aan herstel van de werkgelegenheid. De werkwijze zou hetzelfde kunnen zijn als bij het O&O-fonds.

Het strategisch beraad besluit:

1. M. Willemsen en B. Adank af te vaardigen naar de toetsingscommissie Coronafonds;
2. Dat melding van genomen besluiten op subsidieverzoeken aan het strategisch beraad volstaat.
3. De directeur-secretaris van RWB te mandateren tot het ondertekenen van subsidiebeschikkingen gehoord hebbende de toetsingscommissie Coronafonds.
4. De subsidieregels van het Coronafonds via besluitvorming per mail vast te stellen.

6.3. Mobiliteit

Agenda commissie van advies van 3 juni

- Over gedeelde mobiliteit is vanuit de regio een maand uitstel in de besluitvorming gevraagd. Dit is nodig om onze bestuurders wat meer comfort te geven op inhoud en in de planning. De gedeputeerde is hiermee akkoord.
- Ten aanzien van ons robuuste wegnnet zijn we goed op weg. Onze bestuurders steunen de keuze voor een beperkt aantal gebiedsgerichte aanpakken. Ook de gedeputeerde heeft zijn complimenten hiervoor gegeven.
- Externe veiligheid goederenvervoer spoor: de lobbyfiche is vastgesteld en er zijn bestuurlijk trekkers voor de lobby benoemd. De situatie van externe veiligheid rond het spoor in West-Brabant is opgenomen in de position paper Basisnet van de provincie. De lobbyboodschap wordt ingebracht in het Algemeen Overleg Spoorveiligheid op 18 juni. De woordvoerders Spoor, Ziengs (VVD) en Schönis (D66) zijn verzocht een aantal vragen te stellen aan de bewindspersonen I&W op 18 juni.

Besluit: het strategisch beraad neemt hier kennis van.

6.4. Ruimte

6.4.1. Commissie van advies van 3 juni

- De wethouders P. Kok en P. de Beer houden de vinger aan de pols wat betreft de stikstofaanpak.
- De kopgroep Vitaal Platteland gaat in gesprek met de stuurgroep agrofood/biobased.
- De kopgroep onderkent de relatie met de Regionale Energie Strategie (RES), dat overigens qua proces als voorbeeld in Nederland geldt. Op 1 juli is dit een besprekspunt met GS: hoezeer zet de provincie in op realisatie van schone energieproductie?
- Voor sterke steden is subsidie aangevraagd bij het O&O-fonds.

Besluit: het strategisch beraad neemt hier kennis van.

6.4.2 Agenda gecombineerde commissies van advies Ruimte, Economie, Mobiliteit en Arbeidsmarkt.

Besluit: het strategisch beraad neemt hier kennis van.

6.5. Maintenance

Besluit: het strategisch beraad neemt hier kennis van.

6.6. Agrofood/Biobased

- Het effect van corona op de agrofoodsector is bekend. Er zal een tendens ontstaan om de voedselketen te verduurzamen en te verkorten.
- Het toekomstperspectief is ongewijzigd, het uitvoeringsprogramma blijft overeind.
- De diverse initiatieven lopen goed. Er hebben zich maar liefst 85 startups aangemeld in de afgelopen ronde van biovoice.
- Het effect van de stikstofaankpak moet nog gezien worden.

Besluit: het strategisch beraad neemt hier kennis van.

6.7. Logistiek

Besluit: het strategisch beraad neemt hier kennis van.

6.8. Creatieve Dienstverlening

Opstart programma is vertraagd door corona. Komt nu op gang.

Besluit: het strategisch beraad neemt hier kennis van.

7. Subsidies (ter besluitvorming)

7.1. O&O-fonds

De voorzitter van de toetsingscommissie en het strategisch beraad zijn erg content met de veranderingen die dit jaar zijn doorgevoerd, zoals de instelling van een toetsingscommissie, de invoering van indieningsperioden, de vereiste van co-financiering. De ondersteuning vanuit RWB wordt als buitengewoon goed ervaren. Aandachtspunten zijn nog het goed kunnen beoordelen door de voorzitters van de commissies en de stuurgroepen. Er bestaat bij hen behoefte aan een totaaloverzicht en ondersteuning. Toegezegd wordt dat dit geregeld wordt.

Het strategisch beraad besluit aan de volgende projecten een voorlopige subsidie uit het Onderzoek en Ontwikkelfonds toe te kennen:

1. Circulaire economie West-Brabant: € 45.000
2. Onderzoek Sterke steden West-Brabant: € 35.000
3. Chalk talk: € 18.740
4. Kennisloket delta agrofood business: € 44.920
5. Praktijkpilot Agrovoltalics en fruitteelt: € 9.200

Het strategisch beraad besluit aan de volgende projecten geen subsidie uit het Onderzoek en Ontwikkelfonds toe te kennen:

6. De gecroonde bel: € 30.000
7. Kansenkaart energietransitie: € 47.050
8. Samenwerking West-Brabantse applicatiecentra: € 50.000
9. Food & Leisure West-Brabant: € 45.000

7.2. Uitvoering provinciale subsidieregeling Economie en Innovatie

Het strategisch beraad besluit:

1. In te stemmen met de overeenkomst van opdracht tot uitvoering van paragraaf één van de Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016;
2. De stuurgroep “REAP” te consulteren op subsidieaanvragen op grond van deze subsidie-regeling;
3. De directeur-secretaris van RWB te mandateren tot het ondertekenen van subsidiebeslissingen gehoord hebbende de stuurgroep “REAP”.

8. P & C-cyclus

8.1. Terugblik digitale raadsledenbijeenkomst

Constateringen:

- Weinig raadsleden, maar 15 (8 gemeenten niet aanwezig)
- Positieve feedback over de vorm en inhoud
- Deelnemers zijn goed op de hoogte van rol/activiteiten RWB (bleek uit quiz)
- Deelnemers hebben slecht zicht op verhouding strategische taken : uitvoeringsgerichte taken in de begroting (88% overschat de uitgaven op de strategische agenda)

8.2. Accountantsverslag jaarrekening 2019

Het strategisch beraad besluit de directeur-secretaris opdracht te geven invulling te geven aan de aanbevelingen van de accountant.

8.3. Jaarverslag/jaarrekening 2019, resultaatvoorstellen en begroting 2021

Ten opzichte van het toegestuurd overzicht van (Voorgestelde) zienswijzen zijn er weinig aanvullingen.

Het strategisch beraad besluit:

1. De reacties op de (concept)zienswijzen in bijlage 1 vast te stellen en deze ter kennis te brengen van het algemeen bestuur voor de vergadering van 1 juli;
2. De ter vergadering ingebrachte (concept)zienswijzen van een reactie te voorzien;
3. De portefeuillehouder Middelen, Organisatie en Strategie te mandateren om een reactie te geven op eventueel nog te ontvangen definitieve zienswijzen met een andere strekking;
4. Het algemeen bestuur op 1 juli bijgaand voorstel ter besluitvorming voor te leggen

8.4. Eerste bestuursrapportage 2020

De bestuursrapportage dient op twee punten aangepast te worden. De ene aanpassing betreft een verhoging van de REWIN-begroting met € 105.000 als gevolg van de bestuurlijke overeenstemming over extra kosten in verband met governance en ict. Die overeenstemming was er op het moment van het opstellen van de begroting 2020 nog niet. Deze verhoging staat per ongeluk nog niet in de voorgelegde berap. Voorstel is om die daarin wel op te nemen, analoog aan de bijdrage aan het LOF. Tegenover deze kostenverhogingen (samen € 205.000) staat het positieve saldo op Arbeidsmarkt van € 300.000). Een andere tekortkoming betreft de omschrijving van de extra gelden voor arbeidsmarkt. Financieel klopt het wel, alleen de benaming is fout. Waar nu gesproken wordt van *coronafonds* moet de omschrijving *Uitbreiding WSP* zijn.

Coronafonds is de benaming van de bijdrage die we vooruitlopend op het nieuwe Uitvoeringsprogramma Arbeidsmarkt ontvangen.

Het strategisch beraad besluit bijgaand voorstel, bijgaande eerste bestuursrapportage 2020 en bijgaande tweede begrotingswijziging 2020 op 1 juli, inclusief de ter vergadering voorgestelde correcties i.v.m. de bijdrage aan REWIN en naamgeving gelden arbeidsmarkt, ter vaststelling voor te leggen aan het algemeen bestuur.

8.5. Accountantscontrole 2020

Het strategisch beraad besluit:

1. Het algemeen bestuur op 1 juli voor te stellen bijgaand normenkader voor de accountantscontrole over het boekjaar 2020 vast te stellen;
2. Het algemeen bestuur op 1 juli voor te stellen de opdracht aan BakerTilly met twee jaar te verlengen, waarbij de te declareren kosten per jaar € 25.000 bedragen.

9. Bedrijfsvoering RWB

9.1. Indelingsbesluit HR21 Mobiliteitscentrum

Er ligt inmiddels een positief advies van OR/Lokaal Overleg.

Het strategisch beraad besluit de portefeuillehouder Middelen, Organisatie en Strategie te mandateren om in afstemming met de directeur-secretaris een definitief indelingsbesluit te nemen.

9.2. Aansluiting bij werkgeversvereniging Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties Regio West-Brabant

Een enkele gemeente heeft nog niet de juiste besluiten genomen. Dit onderwerp schuift door naar het algemeen bestuur in december.

9.3. Archiefzorg

Het strategisch beraad besluit

1. Kennis te nemen van het KPI-verslag 2019 en het verbeterplan vast te stellen;
2. In te stemmen met de conceptbrief aan de provincie Noord-Brabant over de rapportage 2019;
3. Het algemeen bestuur op 1 juli te informeren over de archiefzorg
4. KPI-verslag en verbeterplan voor 15 juli in te dienen bij de provincie Noord-Brabant.

9.4. Toezichtsrapportage gegevensbescherming

Het strategisch beraad besluit kennis te nemen van de toezichtsrapportage gegevensbescherming en deze rapportage ter kennis te brengen van het algemeen bestuur.

9.5. Tegemoetkoming werknemers als gevolg van Corona

Het strategisch beraad besluit de portefeuillehouder Middelen, Organisatie en Strategie te mandateren om in afstemming met de directeur-secretaris een tijdelijke regeling met het Lokaal Overleg overeen te komen.

10. Conceptagenda vergadering algemeen bestuur 1 juli 2020

Het strategisch beraad besluit de conceptagenda voor de vergadering van het algemeen bestuur op 1 juli vast te stellen.

11. Rondvraag en sluiting

Van de rondvraag wordt geen gebruik gemaakt.

Vastgesteld door het strategisch beraad van GR Regio West-Brabant op 15 oktober 2020.

Erik Kiers
secretaris
voorzitter

Paul Depla

Update programma Logistiek

Programma Logistiek voor corona

De ambitie van het logistieke programma (in het kort) is om de logistieke keten in West-Brabant verder te ontwikkelen en te innoveren. Daardoor is de keten duurzaam, efficiënt en voegt zij waarde toe. De multimodale ontsluiting zorgt er voor dat de regio een innoveren logistieke hotspot kan zijn in de Vlaams Nederlandse delta.

Belangrijke thema's om deze ambitie te bereiken zijn ketenregie (vergt systeeminnovatie), automatisering / robotisering (productinnovatie) en digitalisering / data science (procesinnovatie). Via het iconproject DALI wordt vooral gewerkt aan product- en procesinnovatie. DALI heeft begin 2020 financiering verkregen vanuit OPZUID en de Regiodeal (3-jarige proeftuin, 5M Euro begroting, 18 bedrijfscases). Via het iconproject CONNECTED+ wordt vooral gewerkt aan systeeminnovatie.

Systeeminnovatie is de basis voor samenwerking binnen de keten en tussen logistieke partijen onderling. Diezelfde samenwerking maakt het werken aan product- en procesinnovaties eenvoudiger. Systeeminnovatie is daarmee de kern van het EBWB thema 'Verbinden'. Product- en procesinnovatie zijn de kern van 'Verslimmen'. Proces- en productinnovatie dragen verder bij aan 'Verduurzamen'. Daarnaast heet Verduurzamen een aantal elementen in zich die niet (alleen) door de sector opgelost kunnen worden (bijv. rijden op waterstof kan alleen als er een waterstofinfrastructuur is, maar die infrastructuur gaat de logistieke sector niet aanleggen).

Effecten van corona

Net als in andere sectoren zijn er in de logistieke sector partijen die weinig last lijken te ondervinden van Corona en zijn er partijen die zeer veel vraaguitval (tot bijna 100%) hebben. Met name logistieke partijen die een gediversifieerd aanbod hebben, lijken op dit moment nog hinder te ondervinden van Corona. Daarbij is het niet vanzelfsprekend dat meer omzet ook gaat leiden tot hogere winsten, want in de meeste gevallen stijgen ook de kosten (en soms stijgen de proportioneel harder dan de omzet).

Door Corona is er een enorme opleving van e-Commerce en daaraan verbonden veel meer binnenlandse transportbewegingen en 'last mile' logistiek. Het binnenlandse vervoer via water neemt ook toe, terwijl de zeevracht iets lijkt af te nemen. Ook is er een verdere toename van het gebruik van innovatieve tools / digitalisering. Daarnaast zijn er opvallend veel Chinese partijen die, via hun webshops, meeprofiten van de stijging van de e-Commerce en dus op zoek zijn naar opslag van hun handel.

Grootste zorg voor de logistieke sector zit in de nabije toekomst. Er zijn voor producerende bedrijven meer onzekerheden bijgekomen én de verwachting dat het productievolume voorlopig nog relatief laag zal blijven (t.o.v. de situatie voor corona). Dit zal op termijn dus ook consequenties hebben voor de logistiek. Ander zorgpunt is dat er een trend zichtbaar is dat logistieke investeerders minder investeren.

De Iconprojecten DALI en CONNECTED+ ondervinden relatief weinig hinder van Corona. DALI ziet enige vertraging in de uitvoering van de projecten (cases), maar zeker nog geen afstel van de projecten. CONNECTED+ werkt als netwerk 'gewoon' verder.

Logistiek na Corona¹

De (verwachte) implicaties van Corona op de logistieke sectoren laten zich naar 4 aspecten indelen, te weten:

1. Fysiek: er zal meer nadruk komen op het verhogen van de weerbaarheid van en inzicht in de logistieke keten (resilience & transparency). Logistieke ketens gaan mogelijk heringericht worden waarbij er sprake gaat zijn van meerdere locaties en regionalisering van ketens (regio is bijvoorbeeld: EU). Daarnaast komen er meer controles bij grensovergangen om de veiligheid van mensen en goederen te garanderen. Door de lager liggende productie is er tot slot ook minder vraag naar logistieke diensten / dienstverleners;
2. Digitaal & Automatisering: de activiteiten in de logistiek worden verder gedigitaliseerd en geautomatiseerd. Digitalisering gaat daarbij ook bijdragen aan het noodzakelijke inzicht in de logistieke keten (transparency). De logistiek wordt steeds meer data-driven met supply chain analyses, AI, blockchain, control towers, digital twins, cobots etc;
3. Concurrentie: de concurrentie in de logistieke sector zal enerzijds door afnemende vraag naar diensten (door lager productievolume) steeds verder toenemen. Daarnaast zal de concurrentie verder toenemen. Door e-Commerce krijgen partijen die de 'last-mile' dienstverlening doen, nu de kans om hun marktaandeel en hun logistieke kunde te vergroten. Dit gaat op termijn leiden tot nog meer concurrentie verder terug in de logistieke keten;
4. Samenwerking: om het benodigde inzicht in de logistieke keten te borgen, moeten alle partijen in de logistieke keten meer gaan samenwerken (ketensamenwerking). Hierbij gaat het dan vooral om het uitwisselen van data. Daarnaast moeten partijen gaan samenwerken om de logistieke keten verder te flexibiliseren (bijv. om eenvoudiger in te springen op plotselinge wijzigingen). De noodzaak tot samenwerking gaat ook effect hebben op de wijze waarop bedrijven betaald gaan worden (van betalen voor de dienst, naar (ook) betalen voor data).

Deze ontwikkelingen versterken de inzet die we doen in het programma Logistiek en de Icoonprojecten. Via DALI springen we al in op de toenemende digitalisering & automatisering. Via CONNECTED+ spelen we al in op diverse aspecten van samenwerking. Wel zal de noodzaak tot samenwerking verhoogd worden, wat een positief effect kan hebben op CONNECTED+. Door de toenemende druk op de logistieke bedrijven wordt het echter wel lastiger om ze te betrekken bij innovatietrajecten die niet direct toepasbaar zijn. De focus zal dus meer moeten gaan liggen op 'kortere termijn' dan 'langere termijn' en meer op toepassen van innovatie dan het ontwikkelen van innovatieve concepten. Daarnaast blijven bereikbaarheid van de regio bereikbaar en een goede infrastructuur voor multimodaliteit van groot belang.

Ambitie en doel van het logistiek programma kan dus onverminderd van toepassing blijven. Ook het stimuleren van systeeminnovatie (Verbinden) om zo Verslimmen en Verduurzamen te bereiken blijft van toepassing.

¹ obv Accenture, World Economic Forum, IBM, IMD, Future of Food

Update programma Agrofood / Biobased Economy (AFBBE)

De regio West-Brabant blinkt van oudsher uit in plantaardig voedsel en boomteelt. Vanuit deze basis, en met de wens tot verduurzamen van de chemie door de ontwikkeling van biobased materialen, is het Agrofood&Biobased programma gestart. De ambitie van het programma is om de toepositie van de regio als plantaardige regio uit te bouwen.

De kern van het programma is het centraal stellen van de vijf grote teelten en vanuit daar te werken aan verslimmen, verduurzamen en verbinden. Daarbij gaat het programma van 'boer tot bord'. Via het iconprojecten: (1) 'Smart farming in grote teelten' wordt gewerkt aan het implementeren van slimme oplossingen bij de telers (verslimmen); (2) BioVoice wordt gewerkt aan het stimuleren van marktgerichte biobased en circulaire oplossingen (verduurzamen); (3 en 4) Human Capital Agenda en Delta Agrofood Business wordt gewerkt aan het aansluiten van het onderwijs op de sector (verbinden).

Effecten crisis

De effecten van de coronacrisis zijn zeer wisselend in de sector. Enerzijds zijn er acute problemen, zoals (dreigende) voedselverspilling door het wegvallen van vraag vanuit de horeca en de verminderde beschikbaarheid van arbeidsmigranten. Door het wegvallen van de horeca dreigt bijvoorbeeld 1 miljard kilo frietaardappelen over te blijven. Anderzijds is er een sterke groei bij binnen de retail en groeien ook korte keten initiatieven, zoals Boerschappen goed. Hetzelfde beeld van grote verschillen gaat ook op voor de ondernemers die meer biobased gericht zijn.

Het belang van de gekozen weg van verduurzamen, verslimmen en verbinden wordt door de crisis versterkt. De stuurgroep heeft daarom geen aanpassingen gedaan in het programma. Onder andere BioVoice, bevestigt dit beeld. In dit project worden innovatie uitdagingen van grote bedrijven voorgelegd aan mkb en start-up bedrijven. De huidige ronde in coronatijd is een groot succes. Voor de 8 uitgezette challenges zijn 85 aanmeldingen binnengekomen. Daarvan zijn er 32 direct interessant voor de uitvragers. De overgebleven 53 zijn mogelijk relevant voor het biobased netwerk. Ook de andere iconprojecten binnen het programma ondervinden vooralsnog weinig hinder. Daarnaast zetten partijen nieuwe initiatieven op, bijvoorbeeld omtrent water-/droogteproblematiek.

Toekomstbeelden

De voedselketen zal verder verduurzaamd worden. Klimaatverandering en bodemkwaliteit zijn van invloed op de leveringszekerheid van gewassen. Overheden zetten verder in op restrictie van chemische gewasbeschermingsmiddelen en de consument zal bewuster consumeren. Plantaardig voedsel zal een belangrijker deel van het menu gaan vormen. Daarnaast wordt kringlooptbouw en het optimaal benutten van gewassen en grondstoffen steeds belangrijker.

Ook chemie zal een noodzaak tot verduurzaming blijven zien. Alternatieve materialen, regionale sourcing van grondstoffen en regionalisering van waardeketens gaan leiden tot een nieuwe stimulans tot R&D (waaronder biobased chemie/materialen).

Daarnaast is de verwachting dat ketens verkort zullen worden. De kwetsbaarheid van de huidige wereldwijde ketens is door Corona duidelijk geworden.

Er zal nog meer ingezet worden op robotisering en digitalisering (smart farming). Deze technieken worden ingezet om te verduurzamen, ketens te verkorten, efficiency te verbeteren en minder afhankelijk te zijn arbeidsmigranten. Het gaat concreet om zaken als: oogsten, onkruid bestrijden, ziekten en plagen herkennen, bodemgesteldheid verbeteren, watergebruik verminderen, ketens transparanter maken, de ontwikkeling van gewassen versnellen, plantinhoudsstoffen beter benutten en vraag&aanbod voorspellen.

Het programma sluit goed aan bij deze toekomstbeelden en zal daarom doorontwikkeld worden. Het verder uitbouwen van de netwerken, met leiderschap vanuit bedrijfsleven, gaat daarbij van groot belang zijn. In het programma is nog relatief beperkt aandacht voor circulaire landbouw. Dit zal meer aandacht krijgen. De druk op het maximaal verwaarden van gewassen zal ook leiden tot een bredere inzet dan alleen de verwaarding naar biobased materialen.

Update programma Maintenance

Programma Logistiek voor corona

West-Brabant heeft een uitstekende internationale reputatie op het gebied van maintenance binnen de aerospace, de industrie en de maritieme sector. Om te zorgen dat de maak- en onderhoudsindustrie in West-Brabant zich versneld verder ontwikkelt tot een moderne toonaangevende en circulaire slimme industrie, richt het Maintenance programma zich op de transitie naar industrie 4.0 en het profileren van West-Brabant als een internationale HighTech Maintenance regio.

Om dit doel te bereiken heeft het HTM programma ingezet op de toepassing van de industrie 4.0 ontwikkelingen en opzetten van een infrastructuur hiervoor. Samen met het bedrijfsleven, het onderwijs en de overheid zijn nieuwe initiatieven opgezet, projecten ontwikkeld en subsidies (OPZUID, O&O) binnengehaald m.b.t. robotiseren, digitaliseren (**verslimmen**), nieuwe materialen en circulaire industrie (verduurzamen). Het fieldlab [DCMC](#) is 'geland' op Businesspark Aviolanda, en [Breda Robotics](#) wordt momenteel ingericht op het terrein van de voormalige koepelgevangenis. Met het doel om Industrie 4.0 kennis en expertise naar West-Brabant te halen (**verbinden**), is het HTM programma aangesloten bij het landelijke [Smart Industry](#) (SI) initiatief. Binnen SI Hub Zuid wordt samen met de andere ontwikkelingsmaatschappijen (BOM, Midpoint, Brainport), Limburg (LIOF), Zeeland (Impuls) en organisaties (FME, KMU, KvK, TNO) gewerkt aan de implementatie van smart manufacturing en smart maintenance. West-Brabantse bedrijven kunnen hier kennis halen en experimenteren in de 43 fieldlabs waaronder DCMC, Breda Robotics en Campione. Op het gebied van AI en dataficering werkt het HTM programma samen met het [Data Value Center](#) (JADS, Surfnets, TNO). Voor de **verduurzaming** van de industrie is het programma aangesloten bij Circulaire Slimme Industrie (CESI). Op het gebied van robotisering is het HTM programma bij [Holland Robotics](#) en [Mkb-robotiseert](#). Kortom, binnen en buiten de regio is een industrie 4.0 infrastructuur opgezet waarin West-Brabantse bedrijven kennis kunnen ophalen en delen, mogen experimenteren en skills kunnen ontwikkelen. De HTM focus voor 2020/21 is het tot wasdom brengen en het exploiteren van de regionale infrastructuur door het aanhaken van het mkb op de programma's, fieldlabs, voucherregelingen en subsidies. Hierbij is het opschalen van de communicatie en de acquisitie binnen het HTM programma essentieel.

Effecten van corona

De maak- en onderhoudsindustrie in West-Brabant is geraakt door de lock-down maatregelen. Echter, de beelden verschillen per bedrijfstak.

Binnen de **maritieme sector** zijn er verschillen per markt zichtbaar. De business in transport, vervoer en **preventief onderhoud** loopt drastisch terug. Daarentegen loopt de business in de (af)bouw en correctief onderhoud van schepen gewoon door. De vraag naar **correctief onderhoud** neemt zelfs toe. Als gevolg van de grote doorlooptijd van de (af)bouw van schepen (12-18 maanden) worden pas **eind 2021** de eerste klappen verwacht. In de waterbouw zijn er zorgen in de continuïteit van **overheidsopdrachten**. Er zijn uitdagingen op het gebied van **werkkapitaaldekking** en het **repatriëren** van buitenlandse vaklieden. De innovatie in de sector loopt gewoon door en er zijn kansen er op het gebied van **reshoring**, de (om)bouw van **olietankers**. De weerbaarheid van de sector is groot, echter de **wendbaarheid** is minder. Specifieke maritieme producten en diensten maakt diversificatie naar andere markten moeilijk.

In de **aerospace** zien we dat de civiele sector te maken heeft met een **'industriële meltdown'**. Daarentegen loopt de business in de Defensiemarkt gewoon door, er worden nog steeds nieuwe contracten gesloten, en neemt het werk zelfs toe. De **'Parc & Maintain'** business waar vliegtuigen uit de running worden gehaald en vliegklaar worden gehouden neemt toe, maar dit weegt niet op tegen de terugval van het **reguliere onderhoud**. De verwachting is dat er in de **EU 100.000 banen** verloren gaan met een **'brain drain'** als gevolg. De verwachting is dat in 2023 de civiele luchtvaart weer op volle sterkte draait. Er bieden zich ook nieuwe kansen aan. **Drones en elektrisch vliegen** krijgen een boost omdat er meer nadruk gaat worden gelegd op duurzaamheid en inzetbaarheid van drones. Hier liggen kansen voor het **Dutch Drone Center (DDC)**. Oudere vliegtuigtypes worden versneld uit de markt gehaald. En vervangen door **composiet vliegtuigen** als de civiele luchtvaart weer zal toenemen. Dit biedt mogelijkheden voor **recycling en hergebruik** van 'parts'. Voor de middellange termijn blijft het relevant om in te zetten op de **wide-body MRO** en composiettoepassingen en -onderhoud. Dit biedt kansen voor het **composiet maintenance centrum (DCMC)**.

De **industrie** geeft ook een wisselend beeld. Met name de industriële sectoren die zijn benoemd als 'vitale industrie' functioneert nog **redelijk normaal**. Binnen Europa is er een duidelijke **co-relatie** tussen de coronamaatregelen en de ontwikkelingen in de industrie. **België en Frankrijk** zijn het hardst getroffen. Een **afname van preventief onderhoud** en het uitstellen van 'stops' is hier het beeld. De industrie verwacht een **afvlakking in de acquisitie** van nieuwe projecten. Daarentegen neemt het werk voor **infrastructurele werken** toe. Dit gaat vaak gepaard met **duurzaamheidseisen**. Oudere installaties worden vervangen, dit biedt nieuwe kansen voor vernieuwing en **verduurzaming**. Er vindt een **migratie van technische personeel** plaats van de industrie naar infrastructuur. Langzaam ontstaat er weer **ruimte voor innovatie**, maar eerst probeert men weer in control te komen. In **2021** wordt verwacht dat het volume van opdrachten weer op het oude niveau is. Voor het post-corona tijdperk lijkt de industrie zich te richten op **kwetsbaarheden** die tijdens de lock-down zichtbaar zijn geworden. De focus komt thema's zoals: gedeeltelijke **reshoring** (nationaal, continent), versnelde **flexibilisering** van productie en digitale fabrieken, **productiesoevereiniteit** in bepaalde sectoren. Het versnelt introduceren van industrie 4.0 technologie en technieken stelt hoge eisen aan het **huidige personeel**.

Maintenance na corona

Binnen het **HTM programma** merken we dat bedrijven in de **'overlevingsstand'** gaan waardoor de icoonprojecten zoals **Breda Robotics** en het **DCMC** (icoonprojecten) in de **vertraging** gaan. Voor de projecten in het onderwijs zoals het icoonproject **West-Brabant Techniekstad** geldt hetzelfde. Vanwege andere prioriteiten is het moeilijk om bedrijven aan te haken op deze fieldlabs en te betrekken bij projecten. Op dit moment kunnen de uitgaven (deels) gedekt worden door subsidies, maar de tijd om het verdienmodel voldoende inkomsten te laten genereren wordt (te) kort. Er bestaat het risico dat de infrastructuur die is opgezet **niet tot wasdom** kan komen. Het is essentieel dat bestaande subsidieprogramma's worden verlengd en **nieuwe ondersteunende maatregelen** worden ontwikkeld. De EBWB zou hierin wellicht een rol kunnen spelen in de vorm van een lobby richting EKZ, Provincie en Brussel?

Voor 2020/21 blijft het HTM programma zich **richten op de ingezette koers**. De programma thema's worden alleen maar **relevanter** om de blootgelegde kwetsbaarheden in de maak- en onderhoudsindustrie te kunnen tackelen. Er liggen kansen voor maintenance als het gaat om **life-cycle-management** en **circulair industrie**. Ook zien we een versnelde behoefte in de **skills ontwikkeling van (technisch) personeel** binnen de bedrijven. Daarentegen moeten

we niet vergeten om de jeugd 'te verleiden' voor techniek en vakmanschap, hiervoor gaan we een samen een icoonproject opzetten met het programma **Sterk Techniek Onderwijs**. En met het doel om de innovatie te versnellen en het aanhaken van het mbk op de fieldlabs verkennen we de opzet van een **TechVoice** op basis van de BioVoice blauwdruk en ervaring.

Update programma Creatieve Dienstverlening

Programma Creatieve Dienstverlening voor corona

Met een aantal partijen uit de regio is, kort voor de coronacrisis, de start gemaakt met het programma Creatieve Dienstverlening. Creativiteit wordt gezien als de sleutel tot innovatie. Creatieve Dienstverleners creëren daarbij waarde en innovatie bij andere bedrijven door creativiteit als dienst aan te bieden. Ambitie wordt op dit moment via diverse online workshops scherper gesteld.

Het programma heeft drie icoonprojecten voorzien. Het icoonproject 'stoel en tafel van verbinding' speelt in op de trend tot Verduurzamen en levert het eerste bewijs dat creativiteit en biobased samen kunnen gaan. Met de partners in het project wordt gekeken of en op welke manier er mogelijk 'return on investment' is. Het icoonproject 'Pilot Creating Smart Business' speelt in op het Verbinden van bedrijvigheid uit andere sectoren aan de creatieve industrie in de regio. Het icoonproject 'Proeftuinontwikkeling' is door de corona nog niet verder ontwikkeld.

Vanuit de MKB-taskforce is er door de programmamanager veel contact geweest met de creatieve bedrijven in de regio. Dit heeft geresulteerd in de acceptatie van 'leiderschap' voor de regionale ontwikkeling van creatieve dienstverlening.

Effecten van corona

De creatieve industrie (in de breedste zin, dus inclusief kunst, cultuur, muziek etc) ondervindt een enorme hinder van corona. Europees onderzoek geeft aan dat 2/3 van de ondervraagde bedrijven een vraaguitval kent van > 30%. Daarbij zitten ook uitschieters naar vraaguitval van meer dan 75%.

De regionale (West-Brabantse) creatieve industrie (binnen de scope van het programma) laat een vergelijkbaar beeld zien. Opvallend daarbij is dat met name de wat grotere bedrijven vrijwel direct geraakt worden corona (ivm hogere personeelskosten).

Er zijn ook hier zorgen. De creatieve industrie heeft vaak maar beperkte financiële reserves. Hoe langer de noodmaatregelen, en dan met name de lock-downs, van kracht blijven, hoe meer bedrijven in grote problemen gaan komen. Dit gaat niet alleen op voor de grotere bedrijven, maar ook voor de kleinere en ZZP-achtige ondernemers. Deze zorgen worden versterkt omdat de acquisitie van nieuwe opdracht nagenoeg is stilgevallen en er onzekerheid is of de opdrachten in de pijplijn daadwerkelijk door gaan. Bedrijven aan wie de creatieve industrie leveren hebben op dit moment geen opdrachten (of leggen opdrachten stil) en gaan naar verwachting na de crisis eerst de focus leggen op het eigen economisch herstel. Tot slot werkt de regionale creatieve industrie vaak voor (inter)nationale bedrijven. Door gesloten grenzen wordt de creatieve industrie dus (nog) verder beperkt.

De Icoonprojecten geven een wisselend beeld. De ontwikkeling van de 'stoel en tafel van verbinding' loopt dor (met enige vertraging), de pilot Creating Smart Business wordt op dit moment geëvalueerd en de Proeftuinontwikkeling beperkt zich op dit moment tot een gedachtewisseling.

Creatieve Industrie na Corona²

De insteek van het programma Creatieve Dienstverlening (creativiteit als de sleutel tot innovatie) gaat in het post coronatijdperk bekrachtigd worden om de volgende redenen:

1. Tools & methodieken: de creatieve industrie is zeer bekend met 'tools en methodieken' als Design Thinking, Interface Design, Storytelling en gamification. Dit soort tools en methoden gaan van toenemend belang worden in waardeketens die zich moeten aanpassen, nieuwe producten die op de markt komen, circulaire economie, en nieuwe/andere manieren van samenwerkingen (in en buiten de keten) etc.
2. Digitalisering: de creatieve industrie is koploper op het gebied van digitaal werken (ICT, IOT etc) en zeer goed in staat is om grote hoeveelheden data om te zetten naar informatie. Door de hang naar transparantie in waardeketens en bij producten (toename dus van datastromen) kunnen bedrijven steeds meer naar 'evidence based & data driven decision making'.
3. Innovatie: naast uitwisseling van data gaat er een innovatiestroom op gang komen die vooral mensgericht is (human centric). Dan gaat het om cobots, mens-machine combinatie, AR/VR, etc. Allemaal innovaties waarbij de mens centraal staat. De creatieve industrie is bij uitstek in staat om de vertaalslag te maken tussen mens en machine. Met name door de tools & technieken die ze beheerst
4. Creativiteit als expertise: de diverse ontwikkelingen, de noodzaak om buiten de eigen 'silo' te opereren en business modellen te vernieuwen gaan vragen om nieuwe expertise: creativiteit. Mensen die een ander perspectief kunnen bieden, op andere manieren problemen kunnen oplossen en oplossingen kunnen communiceren. Deze expertise heeft de creatieve industrie reeds in zich.

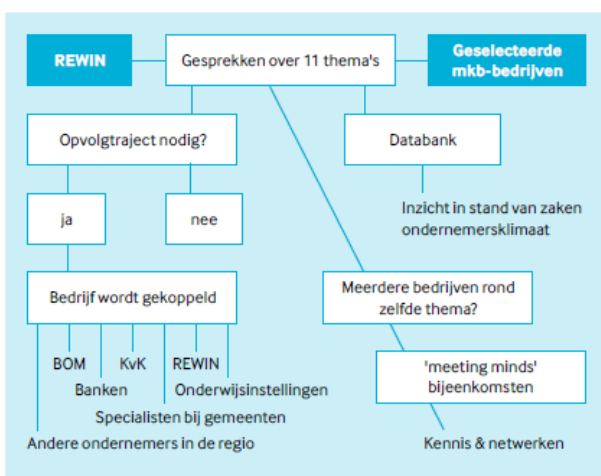
Deze ontwikkelingen versterken de inzet die we doen in het programma Creatieve Dienstverlening. De ontwikkelingen maken het daarbij wel noodzakelijk om in eerste instantie te starten met 'hoogwaardige' dienstverlening. Grootste risico zit in het potentiële vacuüm waar de creatieve dienstverleners in terecht kunnen komen. Enerzijds zien de sectoren die moeten wijzigen de noodzaak tot wijzigen (en de kennis & kunde die de creatieve industrie kan brengen), maar anderzijds hebben diezelfde sectoren door verloren omzetten & een aankomende recessie niet de tijd en de middelen om de creatieve dienstverleners in te schakelen. Vanwege de beperkte financiële slagkracht van de meeste creatieve bedrijven is dit een serieuze bedreiging voor het voortbestaan van een aantal creatieve dienstverleners.

² obv EBCN, UN, Eurada

Update Groei MKB programma

Achtergrond Groei MKB programma

Het Groei MKB programma staat voor vernieuwend ondernemerschap in West-Brabant. Wij werken daarin nauw samen met de accountmanagers EZ van de 16 gemeenten in West-Brabant. Samen bezoeken wij veelbelovende mkb-bedrijven (sector overstijgend) die groeipotentie hebben, innovatief zijn en groei ambities hebben. Wij leren de ondernemers kennen en luisteren naar hun behoeften. Wij spreken de ondernemers over 11 strategische thema's (Ambitie, Innovatie, Financiering, Duurzaamheid, Digitalisering, Nieuwe markten, Human Capital, Onderwijs, Vestigen, Wetgeving en Netwerken). Om zo beter te begrijpen wat de ondernemer nodig heeft en te bepalen welke verbinden wij kunnen maken of welke middelen wij daarvoor kunnen inzetten. Onderstaand schema laat onze werkwijze zien.

Vanaf 2017 hebben wij circa 200 MKB-ondernemers gesproken. Hieruit zijn al meer dan 100 opvolgingstrajecten ontstaan én we blijven deze ondernemers actief betrekken bij nieuwe ontwikkelingen. Wij hebben een passende projectportfolio ontwikkeld voor 2020 en 2021 en kunnen deze mede dankzij middelen vanuit de Regio Deal en de MKB-Deal ten uitvoer brengen.

Groei MKB programma in Corona tijd

Wij hebben bij aanvang van Corona als REWIN direct een ‘taskforce’ samengesteld om onze Groei MKB ondernemers in de regio te benaderen en met hen te sparren over waar zij nu tegenaan lopen. Niet een loket, maar een sparringpartner. Pro-actief kijken waar een ondernemer tegenaan loopt en hoe wij kunnen helpen. Voortbordurend op de accountmanagement werkwijze die wij reeds hanteren.

Inmiddels hebben wij met ruim 100 bedrijven 1 of meer keer contact gehad. Het gros van deze bedrijven bestaat uit de innovatieve MKB bedrijven en veelbelovende start-ups. Bedrijven waarvan wij geloven dat deze na de crisis sterk bijdragen aan het economisch herstel van onze regio. Met hen hebben wij gesproken over onderwerpen als financiën, orders, personeel, productie, klanten, de 1,5 meter economie, zwakke plekken in de keten maar ook kansen voor korte en middellange termijn. Hieruit zijn onderstaande bevindingen naar voren gekomen:

- Grootste uitdagingen voor de ondernemers zitten in financieel, productie en klanten. Dat hangt natuurlijk allemaal samen. Het grootste probleem zit in de 'klanten'. Daardoor minder omzet en lagere productie. Dat is ook de volgorde van de problemen.
- Maakbedrijven, bouw, onderhoudsbedrijven en digitale industrie draaien door, hanteren de 1,5 m regel en reeds bestelde orders/ opdrachten lopen veelal door. Zien wel (in meer of mindere mate) productiedaling, minder orders. Handhaving bij productielijnen blijkt soms lastig. Bottleneck zit hier bij het binnenhalen van nieuwe opdrachten.
- Maakbedrijven die zaken produceren voor bijvoorbeeld de leisure of horeca hebben het daarentegen momenteel al een stuk lastiger. Omzetten gaan drastisch omlaag en nieuwe orders blijven uit.
- Bedrijven actief in de farma hebben het drukker dan ooit en zij zien volop kansen in de huidige tijd.
- En ook zijn er bedrijven die anti-cyclisch werken en daardoor pas later de effecten van deze periode gaan voelen. Zij maken zich met name zorgen of zij straks nog een beroep kunnen doen op de steunmaatregelen die de overheid nu aanbiedt.
- Mooi is om te zien dat ondernemers in deze tijd ook op zoek gaan naar nieuwe kansen; een nieuw product ontwikkelen, bestaande producten doorontwikkelen, maar ook een nieuwe tak van sport als bijvoorbeeld het opzetten van een webshop of het aanbieden van nieuwe diensten worden hierbij genoemd. Zie onderstaand voorbeeld

Mkb Parel EWS uit Altena ziet veel kansen

Joren Nieuwenhuizen van EWS Group uit Altena ziet overal kansen. EWS ziet ook in coronatijden ondernemerskansen, door hun service uit te breiden met het ontsmetten van kantoren, huisartsenpraktijken en productielijnen. We gebruiken speciaal samengestelde waterstofperoxide en daarmee doden we 99 procent van de bacteriën, schimmels en virussen, licht Joren Nieuwenhuijsen toe.

- Wij hebben bij een aantal bedrijven een HR vraag opgehaald (talent over of talent gezocht). Deze hebben wij gedeeld met de RWB die op dit terrein een actieve rol heeft.

- Ook zijn er agro reststromen naar voren gekomen die bedrijven over hebben als gevolg van corona. Zoals bijvoorbeeld frites aardappels en kruiden. Vanuit een van de lopende Groei mkb projecten – Symbiosis4Growth – wordt dit verder opgepakt
- De hulpvragen waar wij bedrijven vooral mee konden helpen lagen grotendeels op het terrein van financiering met focus op overbruggingskredieten. In de breedte hebben wij bedrijven gewezen en begeleid bij het gebruik maken van regelingen zoals NOW en subsidiemogelijkheden. Specifiek zijn we actief met hen aan de slag gegaan met financieringsvraagstukken rondom de Corona Overbruggingslening (COL). Er zijn een aantal bedrijven die zodoende een COL toegewezen hebben gekregen. Aan de (digitale) financieringstafels is door het financieringsnetwerk specifieke kennis uitgewisseld rondom regelingen zoals BMKB-C, GO, COL.
- Onze kennis en kunde bleek van grote waarde voor bedrijven om deze crisis te overleven.

Terug naar Groei MKB programma

De laatste paar weken merken wij dat ons 'normale' werk weer begint aan te trekken. We merken ook dat steeds meer bedrijven zich voorzichtig weer gaan focussen op de reguliere business maar nog wel op zichzelf gericht zijn en wat minder naar buiten. Nieuwe hulpvragen rondom Corona halen we dan ook vrijwel niet meer op. Tijd dus om de focus te weer te verschuiven naar onze reguliere MKB ondersteuning. Zoals onze Groei mkb gesprekken met ondernemers, hulp bij financiering (o.a financieringstafel en Groiefocus programma), opzetten digitaliseringsprojecten vanuit MKB-deal middelen, het realiseren van industriële symbiose casussen via het Symbiosis4Growth project. Wij zijn tevens weer verdergegaan met het online 'vermarkten' van Groei mkb-ers en start ups via onze parel portretten. Een bundeling van deze portretten volgt dit najaar in de uitgave 'Roadtrip langs de parels van West-Brabant'. Hierin zal de impact en de kansen van corona op onze parels ook een plaats krijgen.

De werkzaamheden van de Taskforce boden ons een unieke gelegenheid om versneld en met meer diepgang te kijken naar en te sparren over de strategie en focus van bedrijven binnen onze programma's. Dat kan niet alleen ondersteunend zijn aan onze acquisitie-inspanningen (de zoektocht ontbrekende schakels binnen een cluster of keten) maar maakt ook toekomstig contact met deze bedrijven een stuk laagdrempeliger. De Taskforce houden we ondertussen wel in stand zodat we direct kunnen inspelen op veranderende omstandigheden of bedrijven waarbij de klap later komt kunnen ondersteunen.

Update Startup programma

Achtergrond en opzet Startup programma

Startups hebben een belangrijke en unieke rol in het economisch landschap en bij het tot stand komen van innovatief ondernemerschap. Zij vormen de zuurstof van onderaf en leiden tot de broodnodige vernieuwing in de regio, onmisbaar voor het verslimmen en verduurzamen van het ondernemerschap. In samenwerking met de gemeentes en toplocaties in West-Brabant en Braventure wordt hard gewerkt aan het startup klimaat in de regio zodat deze specifieke groep startup-ondernemers op de juiste manier toegang krijgen tot netwerk en kapitaal, en gestructureerd kunnen opschalen, middels specifieke programma's, naar (internationale) parels die het verschil kunnen en willen maken voor onze regionale economie.

Gestart met de startup ondersteuning in september 2018, hebben wij nu met meer dan 100 ondernemers contact gehad en hebben we daarnaast een lijst met nog eens meer dan 60 startups die we in de gaten houden en nog gaan spreken. West-Brabant blijkt daarmee een rijke voedingsbodem voor startups. Startup-ondernemers spreken wij in de volledige breedte van het spectrum, zo lang het schaalbare en repeteerbare business-modellen betreft. Zowel startups die onderdeel uitmaken van de topsectoren, alsook daarbuiten. Zo is er contact met startups in de horeca, in de bouwsector, in de advertising, in de tech (AR/VR/AI), in de gaming sector, in de mobiliteit, etc.

Veel startups hebben wij in de tussentijd toe kunnen leiden naar of concreet kunnen helpen aan **financiering**, verbindingen met ons sterke regionale **netwerk** gelegd en een duidelijk podium kunnen bieden (bijv: HoCoSto, één van de vijf meest veelbelovende startups van Brabant). Met een 14-tal startups zijn tot op heden intensieve **programma's** zoals het Investor Readiness Program, het Market Readiness Program en het Customer Validation Program gevolgd waarin zij inhoudelijk gecoached en begeleid worden vanuit REWIN op hun ondernemerschap-skills in 10 weken durende programma's, om zo de kans op slagen te vergroten. Daarnaast leidt de aandacht voor startups die de regio biedt sinds 2018 ook tot enkele vestigers (bijv: ArchitectDirect).

In het 2^e deel van 2019 ontstond het idee voor een digitale accelerator voor West-Brabant: **B'wise**. Zo zetten we samen met verschillende partners (waaronder Braventure) de turbo op het lokale startup ecosysteem. Ideeën voor samenwerkingen met de hogescholen alsook met RWB en partijen uit de markt kwamen vlot tot stand, evenals een belangrijk deel funding vanuit o.a. het O&O fonds, gemeente Breda en REWIN. B'wise was voornemens april 2020 te lanceren, dit is tijdelijk on-hold gezet i.v.m.

Corona. Het voornemen is nu om B'wise later in 2020, afhankelijk van hoe Corona ontwikkeld, te lanceren.

Startup in Corona tijd

Startup ging bij aanvang van Corona mee in de 'taskforce MKB' aanpak, een samengesteld team binnen REWIN van waaruit de startup en MKB ondernemers in de regio zijn benaderd om op te halen waar zij allemaal tegenaan liepen. Pro-actief en als sparringpartner. Belangrijke inzichten en bevindingen komen aan bod in de update van het MKB-programma.

Startups zijn (vaak nog) relatief wendbaar, de onderlinge verschillen hoe zij Corona ervaren zijn echter groot. bij veel startups is er nog geen sprake van omzet (ideeën/validatie fase) en houden de ondernemers het wel even een extra periode uit, of is er al wel omzet maar zijn er bijvoorbeeld nog flexibele (ZZP) contracten waarmee op- en afgeschaald kan worden. Zo is de burnrate (en daarmee runway) van de startup in veel gevallen iets beter bestuurbaar. Niet elke startup zal het redden, maar tot op heden valt het aantal faillissementen (waar wij van weten) mee.

Een aantal van de meer 'mature' startups (scaleups) is in staat geweest om gebruik te maken van overheidsregelingen, zoals de COL maar ook de NOW, en hebben slim gestuurd op kostenbesparingen. Wij hebben actief begeleid richting o.a. de COL, waarbij bijvoorbeeld startup-parel Scentronix (zie onder) overbruggingskrediet heeft gekregen.

Door de contacten met de Startups bereikte ons ook het bericht dat enkele ondernemers goed vooruit zouden kunnen met een lager overbruggingskrediet, onder de 50.000 euro. Reden geweest voor REWIN om actief werk te maken van een fonds voor startups die op zoek zijn naar kleinere tickets. In enkele weken tijd is het gelukt om met o.a. gemeente Breda en Tilburg de SOL (Starterslift Overbruggings Lening) van de grond te krijgen. De SOL is gelanceerd begin juni, inmiddels zijn de eerste aanvragen voor West-Brabant in behandeling.

Een belangrijk effect van Corona op het startup programma is geweest om de lancering van B'wise uit te stellen. In de tussentijd wordt er aan de achterkant wel hard gewerkt aan het verder ontwikkelen en uitwerken van de propositie. Op dit moment is de huisstijl af en wordt aan website en content gewerkt.

Startup post-Corona

Er komt een moment dat de business weer in het teken komt te staan van groei en ontwikkeling, dat zien we bij sommige startup-ondernemers ook al gebeuren. B'wise zal klaar staan om de startups en scaleups een warm welkom te heten en maximaal efficiënt te helpen groeien in de regio d.m.v. de

snelste weg naar financiering, programma's, (top)locaties, kennis en netwerk, vanuit een sterk en gemotiveerd team.

Met het geheractiveerde Starterslift fonds (start begin 2020) heeft B'wise sinds lange tijd weer een 'eigen' fonds in de regio waar startups voor kleinere tickets terecht kunnen, goed passend bij ons DNA en post-Corona tijdperk. Vanuit de MKB-deal zijn er tevens middelen beschikbaar voor het opstarten van een 'Startup Venture Café', een plek waar (nieuwe) ondernemers elkaar kunnen treffen en van elkaar kunnen leren in de regio.

Instrumenten die er al zijn zullen via B'wise tevens met een hernieuwde extra boost onder de aandacht worden gebracht (o.a. financieringstafel, vouchers, Braventure tools, etc.). Ook zal er sterk worden ingezet op cross-overs, waarbij B'wise projecten gaat oppakken met de andere programma's. Vanuit B'wise zal tevens verder worden ingezet op verschillende events, een pilot heeft reeds plaatsgevonden begin 2020 met 'I Fucked Up and Survived' (REWIN i.s.m. Jong-Management en JCI) waarbij het event met 180 tickets was uitverkocht. Het startup programma trekt verder in 2020 op met de parelportretten (ontstaan vanuit Groei MKB), waarbij dit jaar ook startup-parels in het zonnetje komen te staan.

In het najaar van 2020 zullen startup-parels Scentronix uit Breda (zie links), Gravity Tray uit Oosterhout, en HoCoSto uit Zundert hun opwachting maken. Een bundeling van portretten van zowel startups als MKB. De impact en de kansen van corona op onze parels zal ook een plaats krijgen.

Scentronix stond op het punt om naar buiten te gaan toen Corona uitbrak. Er was een lancering gepland in Amerika met diverse beroemdheden, die ging niet door. Met o.a. de COL-regeling kan Scentronix, die op basis van persoonlijke data een uniek parfum maakt voor haar klanten, voorlopig weer door.

Programmamonitor Logistiek

Ambitie: West-Brabant ontwikkelt en innoveert in triple helix verband **haar logistieke keten**. Maritieme en continentale lading wordt op een zo **duurzaam** en **efficiënt** mogelijke manier **georganiseerd, geproduceerd en van toegevoegde waarde voorzien**. Haar logistieke knooppunten zijn **multimodaal** (via weg, water, spoor en buis) ontsloten. Door haar robuuste (digitale) infrastructuur, modern marktgericht onderwijs en de aanwezigheid van voldoende gekwalificeerde arbeidskrachten is West-Brabant de meest duurzame en **innoverende logistieke hotspot** in de Vlaams-Nederlandse delta.

Doel van het Programma Logistiek is er om bovenstaande beweging in gang te brengen en houden, door belangen te verenigen en effectief samen te werken om de bestaande kwaliteiten uit te bouwen en de uitdagingen samen aan te gaan in een (triple helix) ecosysteem.

De kansen liggen zowel in productinnovatie (automatisering/ robotisering) als procesinnovaties (digitalisering, data science). En het draait bij logistiek vooral om systeeminnovatie, dus van meerdere partijen in de keten worden veranderingen (van denken, in processen en gedrag) gevraagd. Daarom is het van groot belang om te werken aan een stevig ecosysteem. De lock-down corona maatregelen hebben vooralsnog geen invloed op de ambitie maar wel op het proces. Projecten en ecosysteem ontwikkeling lopen vertraging op als gevolg van lockdown maatregelen en prioriteiten bedrijven.

Stuurgroep

- Robin van der Helm (Wethouder Oosterhout)
- Ferdinand van den Oever (Havenbedrijf Moerdijk)
- Arn van der Vorst (Mepavex Logistics)
- Robert van Wezel (De Graaf Logistics)
- Sjel Wijngaards (Jan de Rijk)
- Remko Been (Stockspots)
- Remko Ouweland (Curio, Economie&ondernemen)
- Leo Kemps (Logistics Community Brabant)
- André Seip (RWB)
- Frek van den Heuvel (REWIN)

• **Programmamanager:**
Stefan van Seters (REWIN)

Icoonprojecten

- DALI**
- Penvoerder LCB, partners: Midpoint & REWIN
 - OP Zuid & Regiodeal gehonoreerd & beschermt. Totaal begroting € 5 miljoen, voor 3 jaar
 - 18 bedrijven, toe werken naar een community
 - Toetreding nwe bedrijven lastig ijm beperkte vrije middelen
 - Nieuw cluster rondom Moerdijk
 - Webinars ipv bijeenkomsten

- CONNECTED West-Brabant**
- Hecht triple helix netwerk in de logistiek en West-Brabant (meer dan 50 personen)
 - Gekoppeld aan human capital project: "Powered by CONNECTED"(O&O project)
 - Structurele financiering activiteiten (w.o. promotie en Transport Logistic Event in Munchen 2021)
 - Borging van de organisatie van de activiteiten (w.o. Transport Logistics Event in Munchen)
 - Teams meetings ipv bijeenkomsten

- Logistic Community Brabant**
- Logistiek business development network & accelerator van 4 regio's en 3 kennisinstellingen (BUAS, UvT en TUE)
 - Opzetten potentiele Icoonprojecten zoals:
>Augmented Reality & Virtual Reality & Serious Gaming (AVS) ism Midden Brabant
>Robotiseren in de logistiek (whitepaper)
 - Opzetten samenwerkingsverband LCB met regio's

Verslimmen

Inzetten van nieuwe technologie, ontwikkelen van nieuwe toepassingen en nieuwe businessmodellen ontwikkelen:

- Digitaliseren (DALI)
- Robotiseren (verkenning olv LCB)
- Augmented Reality & Virtual Reality & Serious Gaming (AVS)
- Autonom rijden
- Hybride leeromgeving Moerdijk

Verduurzamen

Inzetten van alternatieve brandstoffen, inspringen op kansen van een circulaire economie en nieuwe diensten:

- Elektrificeren Binnenvaart Moerdijk
- Zero-emission project Zeeland
- Waterstof toepassingen Moerdijk
- relatie Energietransitie
- relatie Circular

Stoplichtkiezer

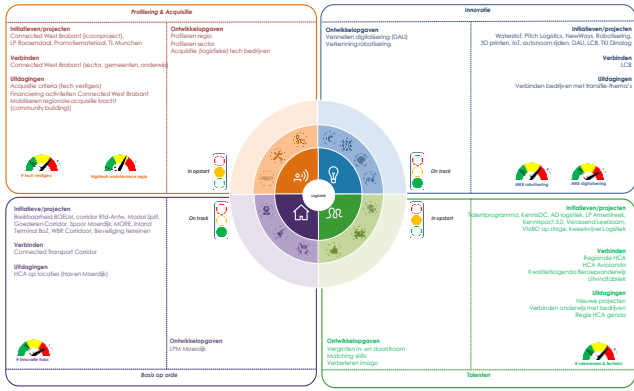
Verbinden

Effectief en concreet samenwerken. Regionaal, bovenregionaal en cross sectoraal:

- **CONNECTED West-Brabant** (dienstverleners, logistieke keten, event)
- **Logistics Community Brabant/ LCB** (4 regio's)
- **Cross sectoraal**
- **Internationaal** (partnerregio's)

Status Programma - breed

Strategische acquisitie

Nader te bepalen, voorslagnog is de denkrichting om acquisitie cross-sectoraal op te pakken via de lijnen:

- Digitalisering
- Robotisering
- Circulaire economie
- Energietransitie

Gevraagd aan EBWB

- Steun/lobby voor logistiek als top sector: inzet van capaciteit en middelen
- Adviesrol Stuurgroep bij toekenning O&O aanvragen (om verwatering van schaarse regionale middelen te voorkomen)
- Regionale aanpak huisvesting arbeidsmigranten

PR & Communicatie/ agenda

- 3 maart Robotisering @ Breda Robotics
- 23 april Logistieke Hotspot nr 2!
- 7 mei Webinar DALI
- 18 mei Stuurgroep Logistiek
- 1 mei nieuwsbericht Brabantse Waterstof Coalitie (BWC).
- 28 mei Webinar DALI
- 2 juni Launch Zero Emission Binnenvaart vanaf Moerdijk
- 8 juni Logistiek Platform Roosendaal
- 9 juni bijeenkomst Connected WB
- 17 juni bedrijventerreinen West-Brabant
- 18 juni Webinar Dalí
- 3 sept bezoek provincie NB
- 17 sept Stuurgroep Logistiek

Uitwerking indicatoren / KPI

Thema: Algemeen > ecosysteem ontwikkeling

#Aantal deelnemers van het programma logistiek

Thema: Arbeidsmarkt & onderwijs

% Spanningsindicator (vacatures vs werkloosheid) van de sector

% Instroom & uitstroom MBO en HBO opleidingen

Thema: Profilering & acquisitie

Aantal m2's warehouse (logistieke invulling) (# en %)

Toegevoegde waarde 'Vervoer & opslag' (# en %)

Thema: Innovatie & Business development

#Nieuwe bedrijvigheid: vestigers via REWIN (en BOM) en de matches NDL

#Aantal innovatieprojecten en deelnemende partijen

Thema: Basis op orde

% Modal split containers

% Modal split bulk lading

Programmamonitor Agrofood/Biobased

Nederland is wereldwijd koploper op het gebied van voeding. West-Brabant draagt hier stevig aan bij. De regio blinkt namelijk van oudsher uit in plantaardig voedsel, zoals zacht fruit, groenten, aardappelen en suikerbieten. Ook is het gebied groot in boomteelt. De toonaangevende bedrijven en coöperaties in deze teelten zijn bovendien gevestigd in de regio. Naast plantaardige voeding heeft West-Brabant een internationaal sterke positie in de opkomende biobased economy opgebouwd. Kortom: West-Brabant is een Plantbased Economy! Dit biedt enorme economische kansen vanwege de groeiende wereldbevolking en de vraag naar duurzame producten.

West-Brabant wil haar toppositie als plantaardige regio uitbouwen. Om dit te doen hebben kernspelers uit het bedrijfsleven, het onderwijs en de overheid een stuurgroep gevormd en gezamenlijk het West-Brabantse Agrofood/Biobased programma opgezet.

Stuurgroep

Bedrijfsleven
Frank van Noord – Cosun (bestuurslid)
Kees Knulst – Rijk Zwaan
Ed Vreman – Rabobank
John Oostvogels - Treeport
Rinie van Tilburg - Fruitport
Jolanda Soons - Lamb Weston Meijer
Remco Beekers – ZLTO
Herman de Boon - Biobased Delta
Marcel van Haren – FME

Onderwijs
Dick Pouwels – HAS (bestuurslid)
Ralph Simons - Avans
Emmy Bakker – ROC

Overheid
Frank Petter – Gemeente Bergen op Zoom (voorzitter)
Willy Knoop – Gemeente Steenbergen
Andre Seip – Regio West-Brabant
Marc-Paul van Halderen – REWIN (programma-manager)

Icoonprojecten

- Smart Farming in grote teelten**
- Goed inzicht in behoeften gewasverwerkers/corporaties
 - Goede basis high tech network (mn via Icares)
 - Aansprekende deelprojecten (bodem, ziektes ...)
 - Zoektocht financiering business cases
 - Aanvullende financiering via O&O, 4 deelprojecten gestart
- BioVoice**
- Succesvolle eerste ronde challenges/14 business cases
 - Aanvullende financiering via regiodeal
 - Nieuwe ronde challenges groot succes, 85 aanmeldingen, 32 bedrijven geselecteerd
 - Nieuwe variant AgrofoodVoice in ontwikkeling
- Human Capital Agenda**
- HCA agenda en eerste projecten zijn opgesteld
 - 22-6 overleg HR managers mbt participatie bedrijven
 - Financiering (deels) via regiodeal
 - Procesbegeleiding RWB geregeld
 - Eerste praattraat van start(Curio)
- Delta Agrofood Business (Suikerlab)**
- Herontwikkeling verloopt volgens planning
 - Meerdere grote bedrijven participeren financieel
 - Financiering via regiodeal
 - Kennisloket in ontwikkeling, O&O financiering aangevraagd
 - Ontwikkeling toekomstbestendig verdienmodel

Verslimmen

Ontwikkeling en toepassing van smart farming technieken binnen de grote teelten in de regio.

- Goede basis in iconproject Smart Farming in grote teelten
 - Sensortechniek (Icares)
 - Robotisering (link Breda-R)
 - Digitalisering

Verduurzamen

Optimaal voorwaarden van grote teelten in food en non-food toepassingen.

- Stevig BioBased netwerk in de regio
- Ontwikkeling nieuwe innovatie programmaliijn Biobased waarin teelten ipv chemie centraal staan.

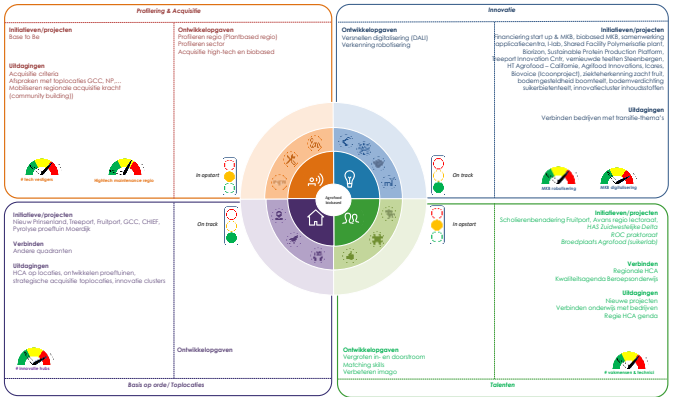
Stoplichtkiezer

Verbinden

Verbinden teeltnetwerken met onderwijs, high tech en biobased. Profileren van de regio als Plant Based Economy.

- Verweven in programma
- Netwerken uitbreiden
- Meerjarige profilerings- /netwerkagenda ontwikkelen en financieren

Status programma - breed

Gevraagd aan EBWB

- Visie board uitdragen en verbinding board-stuurgroep versterken
- Ondersteuning bij lobby richting provincie en rijk om stuurgroep als (gespreks)partner in toekomstige programma's te positioneren.
- Programma- en procesmiddelen helpen organiseren (financiering projecten).

Acties korte termijn

- Gesprek stuurgroep en gedeputeerden provincie i.v.m samenwerking nieuwe programma's 2021
- Uitwerken Human Capital agenda met bedrijven
- Procesmidelln Smart Farming in grote teelten en nieuwe programmaliijn Biobased 2020 organiseren
- In kader NZuid grootschalig project vergroening chemie in ontwikkeling
- Opstarten breed watermanagement initiatief ivm droogte

Strategische acquisitie

Uitwerken propositie plantbased regio: Base to Be. Nader te bepalen, denkrichting is cross-sectoraal op pakken via de lijnen:

- Digitalisering
- Robotisering
- Circulaire economie
- Energietransitie

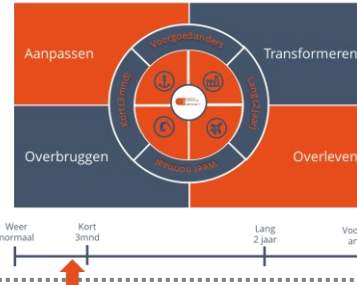
Projecten en ecosysteem ontwikkeling lopen vertraging op als gevolg van lockdown-maatregelen en prioriteiten bedrijven

In 2020 ligt de focus voor het HTM programma op het tot wasdom brengen van bestaande initiatieven. Het opschalen van de communicatie is meer dan ooit essentieel.

Voor de ontwikkeling van nieuwe initiatieven en projecten willen het programma richten op het post-corona

tijdperk. Bedrijven kijken weer vooruit maar vanuit welke perspectief. Wordt alles weer 'normaal' of blijft het voorgoed anders? Is het overleven, overbruggen, aanpassen of transformeren? Waar liggen de kansen en welke innovatie mogelijkheden biedt dit voor:

- Maritiem
- Aerospace
- Industrie

Stuurgroep

- Matthijs van Oosten (Wethouder Werkendam)
- Toine Rok (SPIE)
- Iwan de Waard (ExRobotics, Improvia).
- Ricardo Abdoel (Avans)
- Lisan van Beurden (Curio)
- Karin Struijk (WMI)
- Edgar van Leest (Havenbedrijf Moerdijk)
- Sander Heijmans (BPA)
- Luc Swaab (Uitvindfabriek)
- Bregje Poelman (RWB)
- Freek van de Heuvel (REWIND)
- Guido van Liefland (REWIND)
- Martin Knecht (Fokker Services, DCMC)
- Paul van Kempen (WCM, Campione)
- Martien Kats (SVM, Lasrobotisering)
- FME, KMU, VNO/NC

Icoonprojecten

Breda Robotics

- **Inrichting fieldlab, opening 12 maart uitgesteld**
- **Fieldlab Smart Industry**
- **Start (minor)projecten uitgesteld**
- **Werving nieuwe partners en projecten vertraagd**

West-Brabant Techniek Stad

- **Projecten zijn belegd bij partners (regio HCA)**
- **Regio Dea beschikking rond, projecten zijn gestart**

Composiet Maintenance (DCMC)

- **Huurcontract getekend**
- **OPZUID verlengd**
- **Ontwerp inrichting gereed, interesse huurders**
- **Regio Deal is gehonoreerd maar nog geen beschikking**
- **Lening Provincie is afgeketst (nieuwe eisen PNB)**

Voorstel nieuwe icoonprojecten

- **Technieklussen in het basis onderwijs met STO (HCA)**
- **TechVoice (innovatie, basis op orde)**

Verslimmen

Inzetten van nieuwe technologie, ontwikkelen van nieuwe toepassingen en nieuw ondernemerschap:

- **Cross over robotisering (agrofood, logistiek)**
- **Holland Robotics, mkb robotiseert**
- **Campione 2.0 (digitalisering)**

Verduurzamen

Inzetten van nieuw materialen, ontwikkelen van een circulaire industrie en nieuwe diensten:

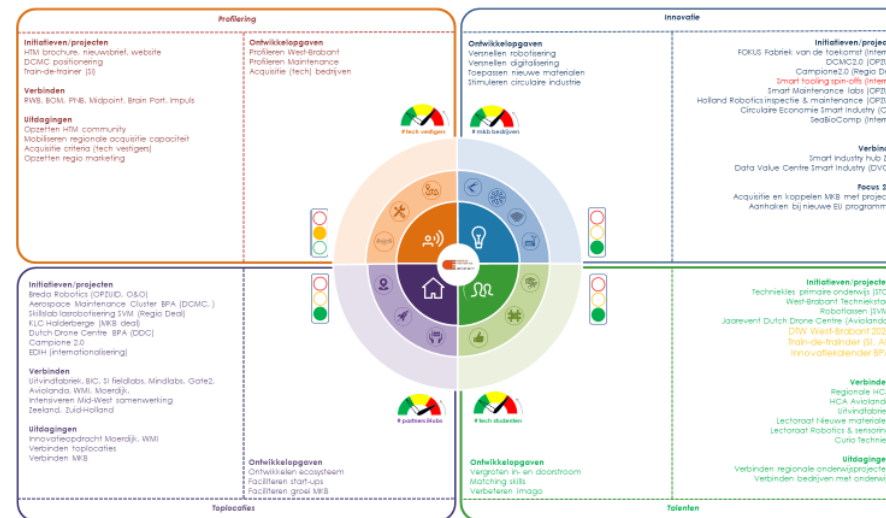
- **Vertraging composite maintenance cluster**
- **Stimuleren circulaire industrie (CESI)**

Verbinden

Introduceren en ontwikkelen van kennis. Regionaal, bovenregionaal en cross sectoraal:

- **Aanhaken EU digitaliseringsagenda (EDIH)**
- **Maintenance Midwest (WCM, Midpoint)**

Status projectportfolio

Gevraagd aan EBWB

- Lobby PNB/EKZ Maintenance in economische visie
- Lobby PNB financiering DCMC
- O&O resources richten op HTM ecosysteem

Kalender

- Nieuwsbrief, (mei)
- Website (juni)
- HTM brochure (juni)
- Train-de-trainer (sept)
- HTM stuurgroep (sept)
- SI event in Mid-West (Q4)
- DDC event (jan 2020)
- Opening BR (mrt 2020)
- Opening DCMC (apr 2020)

Focus 2020/21 – Communicatie & Acquisitie

Opschalen communicatie & acquisitie

- Train-de-trainer, (UK) brochure, website, nieuwsbrief

Stimuleren digitalisering en circulaire industrie

- Campione, DVC-SI, Cybersecurity, AI, CESI

Verbinden mkb met fieldlabs en skillslabs

- Ondersteuning acquisitie nieuwe partners en projecten

Nieuw icoonprojecten

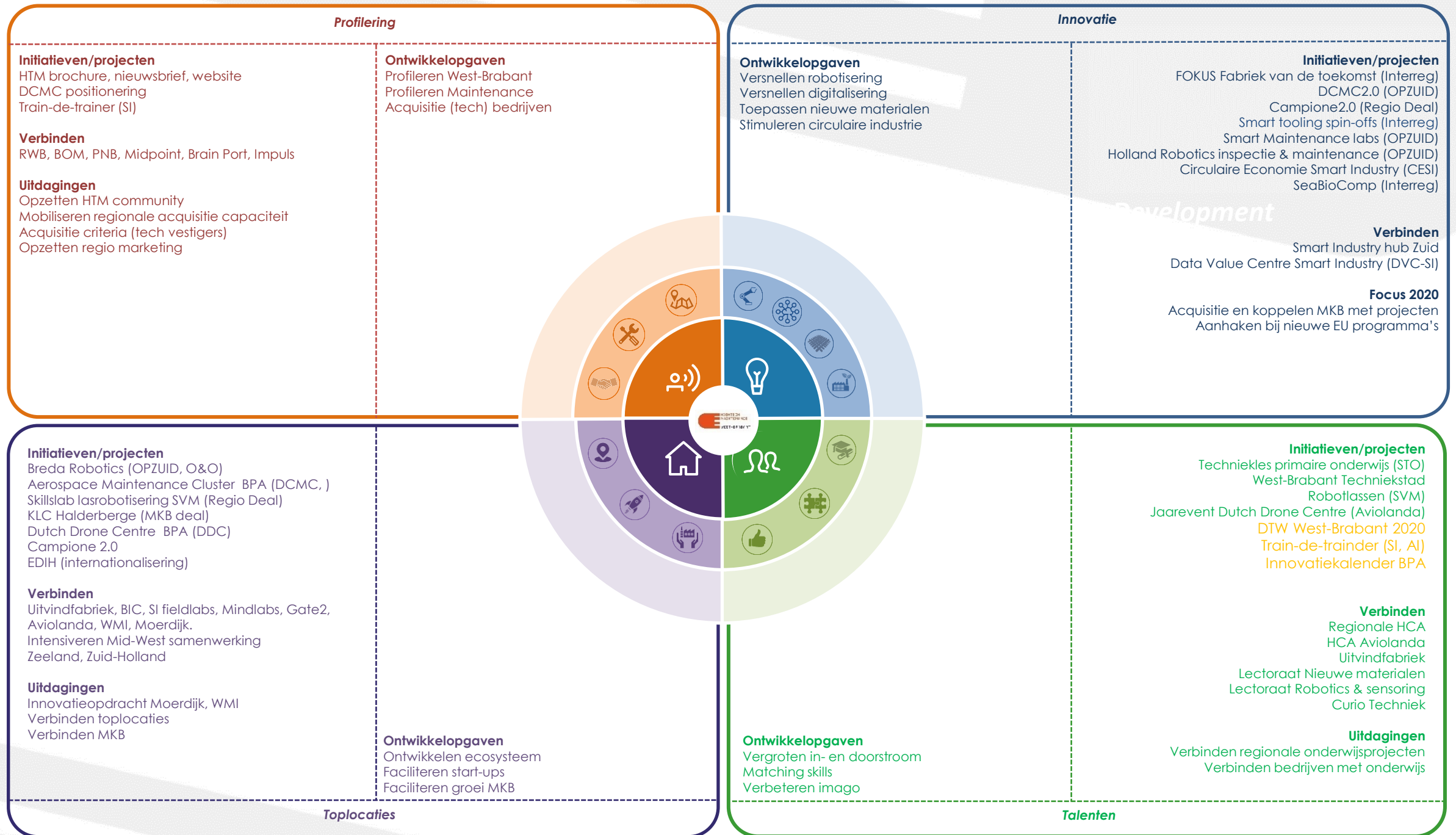
- Technieklussen in het basis onderwijs (STO), TechVoice

Verkennen en ontwikkelen clusters/innovatiehubs

- Moerdijk (PoM), Werkendam (WMI), Woensdrecht (BPA), Halderberge (KLC)

**KPI onder
discussie**

Programmamonitor

Creatieve Dienstverlening

„Creativiteit als sleutel tot waardecreatie en innovatie“

Creatieve Dienstverleners **creëren waarde** en **nnovatie** bij andere bedrijven door creativiteit als dienst aan te bieden.

Ambitie 2040 – Voorbij de horizon

Digitale ambitie sessies hebben plaatsgevonden met 23 ondernemers.

Sessie met overheid en onderwijs wordt gepland.

Stuurgroep

- Boaz Adank (Gemeente Breda)
- Ruud van den Boogaart (City of Imagineers)
- Elisabeth Minnemann (BUAS)
- Jacomine Ravensbergen (Avans University)
- Gert-Jan de Koster (Gebouw-T)
- Eric Verheijen (Lyfter, Smartner)
- Philip Lomans (Netvlies)
- Bregje Poelman (RWB)
- Geert van de Wouw (REWIn)

Ambitie 2025 – De realiteit

Digitale ambitie sessies hebben plaatsgevonden met 23 ondernemers.

Sessie met overheid en onderwijs wordt gepland.

Icoonprojecten

Tafel en Stoel van verbinding

- ☒ Creatieve industrie geïntroduceerd bij biobased sector
- ☒ Prototype in samenwerking ontwikkeld
- ☐ Samenwerking wordt vormgegeven
- ☐ Verhaal van Creatieve kracht regio

Pilot Creating Smart Business

- ☒ Eerste bedrijven gestart met pilot
- ☒ Eerste doorbraaksessies zijn een feit
- ☒ 4de en 5de pilot plaats on hold om nu focus op eerste 3 bedrijven te hebben (capaciteit issue)

Proeftuin: Ingenious Imagineering Lab

- ☒ Verkenning opgestart
- ☒ Partners aangesloten
- ☒ Roadmap document
- ☐ Proeftuin platform

Verbinden

Het leggen van nieuwe verbindingen staat centraal. Het 'samenbelang' staat daarbij voorop. Wat verbindt de partijen rondom Creatieve Dienstverlening met elkaar.

Uitdagingen:

- Verschillende belangen
- Veelal doet (nog) ieder zijn eigen ding
- ClickNL verbinding leggen

Verslimmen

Binnen de lijn Creating Smart Business ligt de focus op het inspireren en vernieuwen van traditionele organisaties. Verslimmen kan van digitale tot sociale aard zijn.

Uitdagingen:

- Kosten en tijd deelname ivm corona
- In contact komen met vraagkant

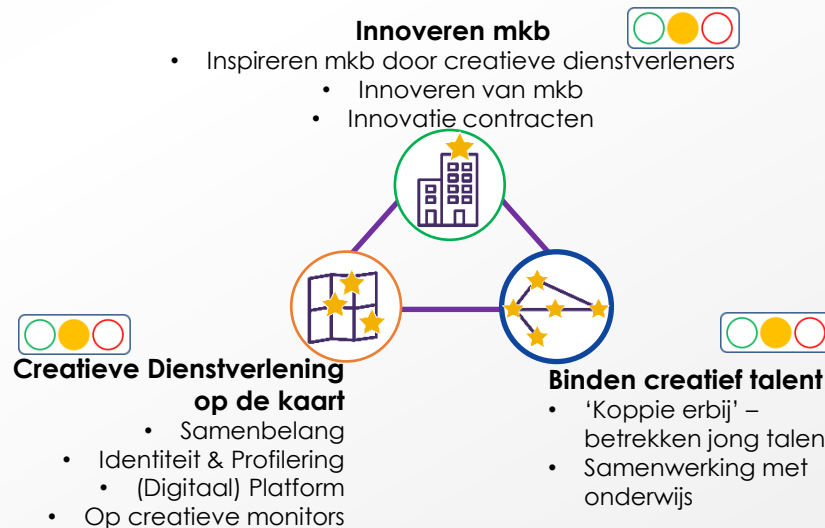
Verduurzamen

Er zijn voldoende kansen om Creatieve Dienstverlening in te zetten voor het verduurzamen van de regio. Echter heeft het nu niet de eerste prioriteit in deze fase van het programma.

Uitdagingen:

- Eerst aan de primaire doelen van het programma werken om vervolgens zijlijnen te ontwikkelen

Status Programma - breed

Gevraagd aan EBWB

- Nog geen vragen

PR & Communicatie/agenda

- Programmatour (CvA W-B, Raadsleden, City Of Imagineers, 40+ Creatieve Dienstverleners)
- Programma bekend gemaakt op social media met lancering eerste event (07-01) – 2700+ views
- Gevraagd voor verschillende video's ter support van initiatieven

Strategische acquisitie

Aan welke (type) bedrijven strategische behoefte:

- *Moet onderzocht worden*

Aanwezigheid en actualiteit propositie:

- *Propositie moet ontwikkeld worden*

Strategische bedrijven gevestigd:

- *Nog niet van toepassing*

AANPAK

Inzicht gevolgen Corona op economie/economisch vestigingsklimaat West-Brabant (concept van 4 juni 2020)

*The greatest danger in times of turbulence is not the turbulence; it is to act with yesterday's logic
(Peter Drucker)*

Aanleiding

De Economic Board West-Brabant (EBWB) en het Strategisch Beraad (SB) van Regio West Brabant (RWB) hebben gevraagd inzichtelijk te maken hoe om te gaan met de gevolgen van Corona voor de langere termijn op onze economie en op ons economisch vestigingsklimaat.

Doel

Inzicht in de mogelijke gevolgen van de coronacrisis voor de economie en het economisch vestigingsklimaat van West-Brabant en hoe deze te benutten om op langere termijn economisch sterker te worden.

Resultaat

Trendverkenning naar de ontwikkeling van essentiële transities die de economie en het economisch vestigingsklimaat van West-Brabant beïnvloeden en hoe die zich ontwikkelen onder invloed van Corona.

Vertrekpunt

Verschillende organisaties werken aan inzicht in de gevolgen van de sociaal-economische transities in het algemeen en corona als katalysator. In deze aanpak maken we zoveel mogelijk gebruik van werk van anderen en vertalen dit naar West-Brabant.

We gaan in deze aanpak uit van duiding van de gevolgen voor de langere termijn. Het gaat er om te identificeren welke draaiknoppen voor onze regio van belang zijn zodat beleid daarop kan worden aangepast als dat nodig is.

Op basis van de trendverkenning kan vervolgens worden besloten hoe hieraan verder invulling te geven.

Analyse

De trendverkenning bestaat uit drie onderdelen:

1. Inzicht in de voor West-Brabant essentiële systeemveranderingen zoals bijvoorbeeld aanpassingen in waardeketens (voor- en achterwaartse integraties, meer regionale sourcing, etc) en andere waardeketens, voor de sectoren relevante sleuteltechnologieën, opleidingseisen en duurzaamheid. Daarnaast het verkrijgen van inzicht in aanpassingen in het randvoorwaardelijk systeem (mobiliteit, energie, bedrijventerreinen, clusters). Hiermee krijgen we zicht op de veranderingen en hoe we daar als regio mogelijk naar kunnen handelen. Dit inzicht verkrijgen we door literatuurstudie en door gesprekken met bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen. Als vertrekpunt nemen we de informatie die we al hebben en die beschikbaar is van derden.
2. Analyse van de impact van de diverse veranderingen. Dit doen we door het uitvoeren van een scenariostudie waarmee we het belang en de mogelijke impact voor vier scenario's in beeld brengen. We sluiten daarbij aan bij de landelijke en provinciale systematiek. Maar voeren de studie uit voor de onder 1 benoemde essentiële systeemveranderingen die vooral van invloed zijn op West-Brabant. Er ontstaat zo een regiospecifiek beeld dat toch vergelijkbaar is met Brabant en Nederland.

3. Duiden van de uitkomsten van de scenario's en deze vertalen naar de lopende agenda's van EBWB en RWB. Het gaat daarbij om de langere termijn en dit dient het inzicht in de knoppen om aan te draaien als het gaat om beleidswijzigingen. Daarnaast willen we de systematiek gebruiken om een vorm van continue trendanalyse te kunnen doen.¹

Planning

Zowel SB als EBWB vergaderen hierover op 18 juni. Verzoek is om deze aanpak dan vast te stellen en te prioriteren op de benodigde inzet en middelen. Ook wordt besloten over het bestuurlijk opdrachtgeverschap vanuit beraad en board.

De zomerperiode wordt benut om de stappen 1 en 2 te zetten. De tussenresultaten worden gedeeld met de bestuurlijk opdrachtgevers.

Bovendien kunnen deze benut worden voor het gesprek met de gedeputeerde op 3 september.

Eind september is ook stap 3 gereed en geschikt om in oktober na vrijgave door de bestuurlijk opdrachtgevers te delen in beraad en board. Daar kan dan ook over een eventueel vervolg worden besloten.

Middelen

Deze aanpak vraagt inzet van zowel RWB als REWIN. In samenwerking zorgen beide organisaties voor gedeeld inzicht in de systeemveranderingen die onze economie en ons vestigingsklimaat beïnvloeden. Dit organiseren we met de mensen intern. Ook wat betreft de verbinding met partners in en buiten onze regio.

De scenariostudie is door RWB en REWIN alleen niet uit te voeren en vraagt om ondersteuning door een externe. Hiervoor ramen we 20.000 Euro.

De vertaling naar de lopende agenda's vraagt voor interne inzet maar ook ondersteuning voor een bedrag van 5.000 Euro.

Dekking zoeken we binnen bestaande begrotingen en eventueel het O&O fonds.

Sturingsafspraken

Bestuurlijk opdrachtgevers worden aangewezen vanuit EBWB en SB. Ambtelijk opdrachtgevers zijn de directeurs van REWIN en RWB. Ambtelijk opdrachtnemers zijn de secretaris van de EBWB en de themaregisseurs van RWB.

¹ RWB is tevens aangesloten bij het onderzoeksprogramma gericht op regionale veerkracht van Universiteit Utrecht, Tilburg University en Birch, met als doel het verkrijgen van inzicht en handelingsperspectief op regioschaal.

Voorbeelden:

Rabobank:

Scenario-analyse in vijf stappen

Scenario's voor de toekomst van de Nederlandse economie

Vier scenario's

Robuuste
welvaart

